ŚLADY PRZEDDZIEJOWE
W MIEŚCIE RAWIE (GUB. PIOTRKOWSKA) I W NAJBLIŻSZEJ JEGO OKOLICY.

(z 4-ma rysunkami).

I.

Kamień przy kościele po-Augustyańskim w Rawie.

Załączam podobiznę oraz wymiary (w metrach) kamienia, leżącego przy murze (od południa) kościoła po-Augustyańskiego.

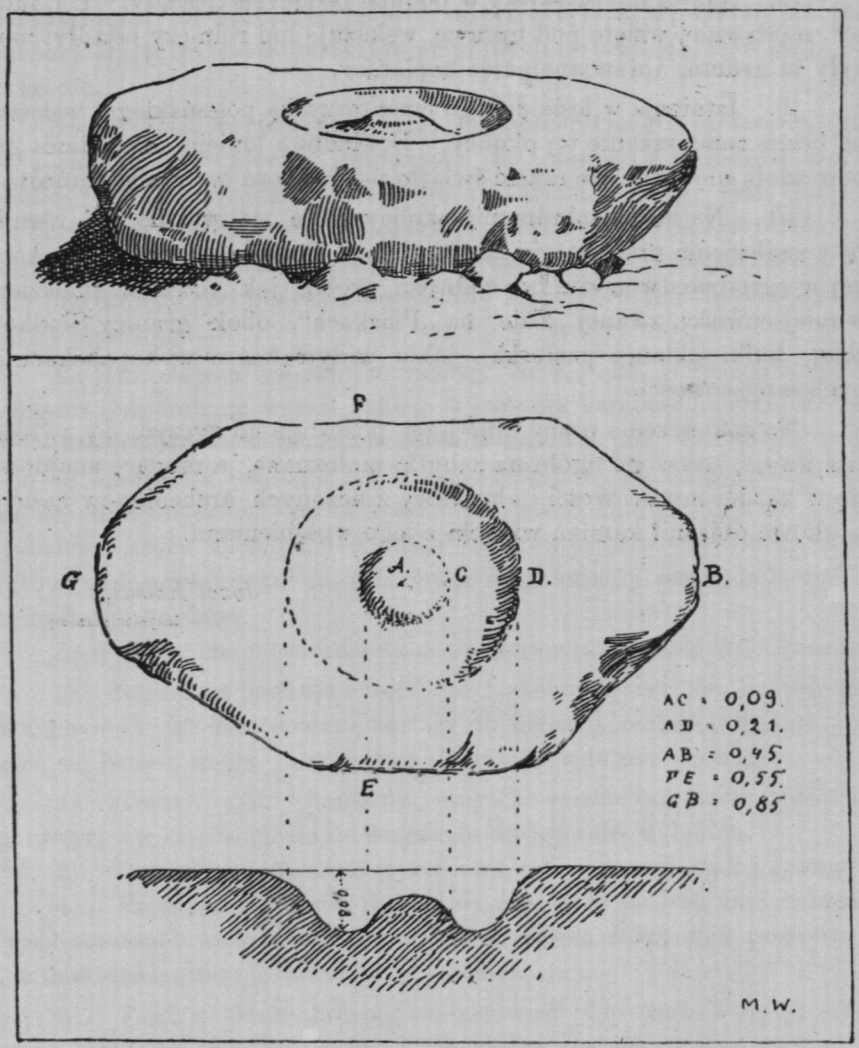

Rys. 8. Kamień przy kościele w Rawie.

Misa a właściwie *wgłębione koło* wykonane w twardym różowoszarym granicie (pospolity w okolicy).

Podań, do kamienia tego przywiązanych, nie znalazłem. Powszechnie jest on uważany za zbiornik wody święconej, chociaż zbiera się tam tylko woda po deszczu lub śniegu.

Podobiznę tego kamienia przesłałem w 1895 r. Akademii Umiejętności w Krakowie, a w 1900 r. prof. Reberowi do Genewy i ten w liście z d. 27 lutego b. r. zaznacza, iż tego rodzaju kamień wprawdzie nie odpowiada *znanemu* na Zachodzie typowi „Schalensteinów", niemniej jednak może być uważany za zabytek odległej przeszłości, o którym jednak w obecnem stadyum nauki nic stanowczego powiedzieć nie można. Łaskawej uczynności Szanownego Dziekana, oraz p. rejenta J. Grotowskiego zawdzięczam, iż kamień ten od zniszczenia zabezpieczono i do inwentarza kościoła włączono.

II.

Załączona mapka pouczy o śladach pobytu człowieka przeddziejowego w najbliższej okolicy miasta Rawy. Znaki przyjąłem, używane przez p. E. Majewskiego.

Rys 9. Planik okolic m. Rawy.

Ślady te odnalazłem w 1895, 1897 i 1898 r. Najciekawszy z tych śladów, to cmentarzysko ciałopalne, bardzo zniszczone, które znalazłem w r. 1898 na wydmie piaszczystej (2 włóki obszaru) wsi Pukinin.

Raport i plany przesłałem do Akademii Umiejętności w Krakowie, dowody zaś rzeczowe, jak odłamy ceramiki i kości palone, złożyłem w zbiorach p. Erazma Majewskiego.

III.

W stronie południowo-zachodniej od miasta Rawy, pomiędzy drogami, wiodącemi do Inowłodza i Głuchówka, na miejskich mokrych łąkach (F) przy osadzie (H) miejskiego czyściciela, wznosi się (A) góra Anielska (mylnie Angielską zwana), platforma górna 200 kroków obwodu. Zabytek ten, otoczony wałem (C) 440 kroków obwodu, a 10 szerokości, niezmiernie ciekawy i wybornie dochowany, należałoby otoczyć staranną opieką oraz przeprowadzić umiejętne badania. Raport i plany góry Anielskiej przesłałem 1895 r. do Akademii Umiejętności w Krakowie. Wiosną 1900 r. wycięto samowolnie kilka starych drzew, otaczających górę, natomiast wierzchnią platformę zasadzono brzeziną; przy kopaniu dołów wyrzucono znaczną ilość kości i ceramiki epoki nowszej.

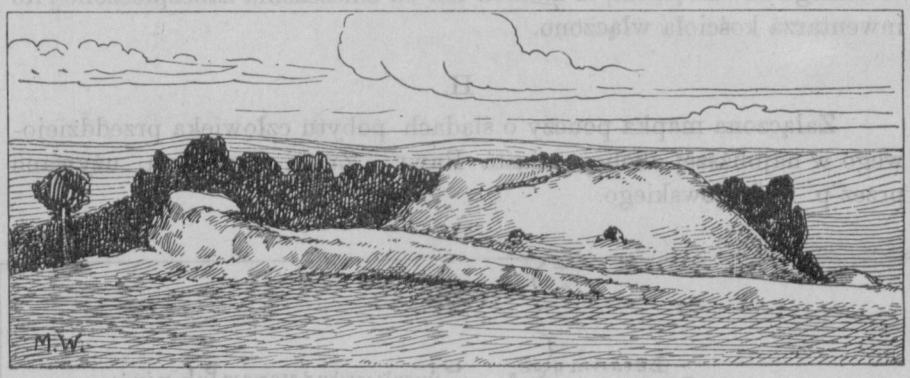

Rys. 10. Anielska góra.
Widok od strony południowej, więcej ku zachodowi.

W lipcu t. r. zrobiłem wycieczkę do Starej-Rawy, o dwie mile od Rawy odległej; znalazłem tam rozdzielone rzeką Rawką dwie całkiem podobne do wyżej opisanej góry, różne tylko rozmiarami. Góra „Łysa“ przy Starej-Rawie 126 kroków obwodu platforma górna, a 265 kroków obwód dolny. Góra na polach wsi Psary, 96 kroków obw. platf. górna, 183 kroków obwodu okrąg dolny. Pomiędzy temi górami, na niewielkiej piaszczystej wydmie zebrałem nieco odłamów urn i krzemieni. Dostarczono mi wiadomości, iż w tejże okolicy wsi Rzędków i Kopiec posiadają góry całkiem podobnego typu (Stara-Rawa i Rzędków na mapie mają oznaczone „szwedzkie okopy“).

Powstanie tych gór (z wyjątkiem Anielskiej) lud przypisuje Szwedom. Położenie śród błot i mokrych łąk (Anielska g.) lub wyschniętych

błot, zmienionych w pastwiska albo pola, jak góry Starej-Rawy, wymiary dość znaczne, oraz zestawienie, jak np. w Starej-Rawie, dwu takich gór

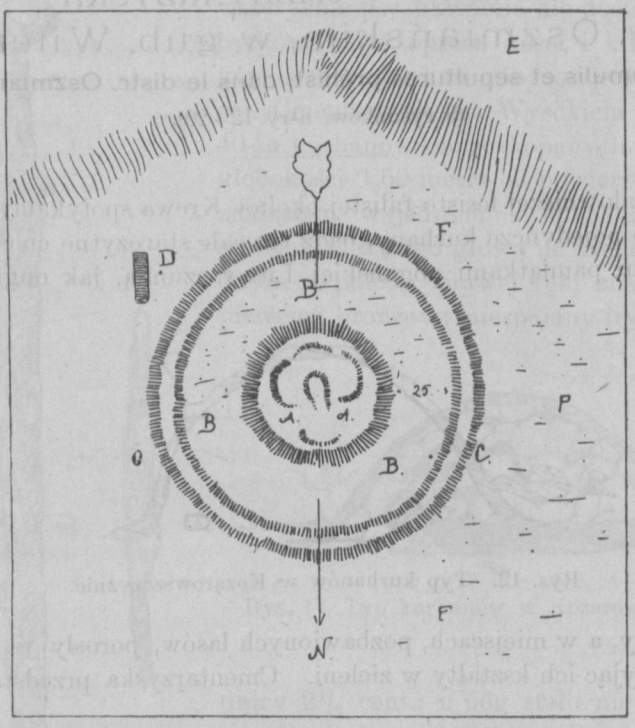

Rys. 11. Anielska góra. Rzut poziomy.

niedaleko (300—400 kroków) od siebie, wykluczają bajeczkę o Szwedach. Są to dobrze dochowane zabytki kultury jakiejś odległej epoki, godne gruntowniejszego zbadania.

Maryan Wawrzeniecki,
współpracownik komisyi do Historyi Sztuki przy Akademii Umiejętności w Krakowie.